

О. І. Мандзюкаспірант кафедри податкового права,
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ, ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ ТА В УКРАЇНІ

У статті у процесі аналізу податкового законодавства Німеччини та Австрії визначено, що податок у Німеччині є грошовим обов'язком без специфічного відповідного виконання, спрямованим на здобуття публічно-правового доходу суспільства. При розгляді податкового обов'язку фізичних осіб важливо враховувати категорії, такі як доміціль, проживання за податковим законодавством, проживання за MRRG та звичайне місце проживання.

Охарактеризовано застосування принципу світового доходу для оподаткування фізичних осіб, де будь-який дохід особи, що проживає в Німеччині, підлягає обов'язковому оподаткуванню у цій країні. У Польщі використовується принцип накопичення доходу, і всі доходи фізичних осіб об'єднуються для визначення об'єкта оподаткування. В Німеччині об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб є доходи від трудової діяльності, незалежної підприємницької діяльності та приросту капіталу, які обчислюються відповідно до встановлених нормативів.

Українське податкове законодавство відрізняється від підходів до оподаткування фізичних осіб в країнах Європи та Північної Америки. В Україні існують різновиди доходів, які виключаються з оподаткованої бази, проте ці компоненти, в основному, враховуються при обчисленні податкової бази юридичних осіб. У США та Канаді чистий та оподатковуваний дохід фізичних осіб визначається з урахуванням різноманітних витрат, пов'язаних із заробітною діяльністю, таких як витрати на професійний розвиток та транспортні витрати. У Польщі дохід обчислюється як залишок доходів після відрахування витрат, здійснених протягом податкового року, причому каталог джерел доходів є не вичерпним.

Досліджено розвинутий механізм податкових витрат для фізичних осіб-найманих працівників у Німеччині та встановлено, що термін «працівник» з податкової точки зору розділяється на три категорії, включаючи осіб, які працюють в державній чи приватній службі та отримують зарплату з поточного чи попереднього трудового відносини. Працівники можуть відраховувати витрати, пов'язані з роботою, зі свого доходу, існує фіксована сума 1000 євро щорічно для автоматичного відрахування, яку платник податків може зменшити. Деякі витрати також можуть мати характер податкових пільг, наприклад, прибуток від продажу часток у корпоративних об'єднаннях та зменшення податкового обов'язку за рахунок зарубіжного утримання податку.

Ключові слова: об'єкт оподаткування, оподаткування, платник податку, податковий обов'язок, податкові витрати, податкові пільги, податок, фізичні особи, фізичні особи.

Постановка проблеми. Компаративний аспект аналізу відносин щодо оподаткування фізичних осіб, безумовно, має надавати відповідь на декілька питань. По-перше, завдяки такому аналізу виявляються сильні та слабкі сторони нормативного регулювання податкових відносин. По-друге, порівняння нормативного регулювання оподаткування фізичних осіб здатне виявити тенденції у розподілі податкового навантаження у різних країнах, на підставі

яких можна сформулювати уявлення про ефективність застосованої у цих країнах стратегії розподілу фіскального впливу. По-третє, аналіз подібного досвіду може стати підґрунтям подальших наукових пошуків та виявлення потенційних шляхів удосконалення національного податкового законодавства. Саме тому здійснення дослідження регулювання оподаткування фізичних осіб у провідних економіках таких країн, як США, Канада, Німеччина,

Австрія та Польща у рамках цієї статті є актуальним та своєчасним.

Мета статті. Надати компаративну характеристику підходів до оподаткування фізичних осіб у країнах Центральної Європи, Північної Америки та Україні.

Виклад основного матеріалу. В процесі аналізу європейського податкового законодавства варто приділити увагу визначенню терміну «податок» в Німеччині. Згідно з § 3 (1) Положення про податки та збори Федеративної Республіки Німеччина, податками вважаються грошові обов'язки, які не потребують специфічного відповідного виконання (не є грошовою обов'язковістю за надання конкретних послуг), і покладаються з метою здобуття публічно-правового доходу суспільства при наявності об'єкта оподаткування. Австрійський законодавець має трохи відмінний підхід до визначення податку. Згідно з § 3 Федерального положення про податки та збори Австрії, податками в розумінні цього федерального закону вважаються публічні податки, включаючи ті, що стягуються на підставі чинних правових норм ЄС, а також урегульовані федеральним законодавством внески в публічні фонди або корпорації суспільного права, і інші вимоги грошової обов'язковості [1, с. 13-14].

Безумовно, перш ніж визначити розмір податкового обов'язку фізичних осіб потрібно визначитись із підходом країн до визначення того, хто відноситься до категорії платників. Розглядаючи німецьке податкове законодавство, важливо враховувати різні категорії, такі як: а) діміль; б) проживання за податковим законодавством; в) проживанням згідно з MRRG; г) звичайне місце проживання. Діміль за цивільним законом означає місце, придатне для проживання. Якщо у людини є кілька дімилей у Німеччині, один з них є основним, зазвичай це той, який використовується переважно, і в сумніві це той, де особа має свій центр особистих інтересів (§ 12 (1) MRRG) [2]. Проживання за цивільним правом – це географічний центр життя людини, тобто місце, де людина постійно осідає (§ 7 BGB) [3]. Законна обов'язкова реєстрація місця проживання визначена в § 11 (1), (2) MRRG: а) кожна особа, яка в'їжджає в житло, повинна зареєструватися в уповноважених органах; б) кожна особа, яка виїжджає з житла, повинна здійснити дереєстрацію в уповноважених органах [2]. Проживання за цією обов'язковою реєстрацією є важливим для юридичного місця проживання особи, тобто місця юрисдикції. Суд

в місці юридичного місця проживання особи, як правило, компетентний для всіх юридичних заходів проти цієї особи (§§ 12, 13 Цивільний процесуальний кодекс) [4]. Проживання також важливе для права голосу на муніципальних виборах, реєстрації автотранспортних засобів та можливості розшуку особи через поліцію.

Однак у розрізі податкового регулювання описане вище правило набуває іншого змісту. За податковим правом Німеччини термін «діміль» слід тлумачити широко і означає приміщення, яке об'єктивно придатна для проживання. Згідно з § 8 АО, особа має свій діміль «там, де вона утримує житло в обставинах, що призводять до тлумачення, що вона буде утримувати і використовувати таке житло» [5]. Згідно з рішенням Федерального Фіскального Суду Німеччини критерієм постійності є ключовий момент, не зважаючи на намір платника податків чи (невиконання) реєстрації у відповідних реєстраційних органах. Крім того, платник податків повинен мати можливість вільно розпоряджатися житлом, що, наприклад, не відбувається з постійними гостями готелю.

Згідно з § 9 АО, особа має своє звичайне місце проживання «там, де вона проживає в обставинах, що призводять до тлумачення, що вона не тільки тимчасово перебуває в тому місці території. Звичайне місце проживання завжди передбачає постійне перебування понад шість місяців». Згідно з § 11 АО, зареєстрована адреса юридичної особи - це місце, визначене законом, статутом, статутом чи подібними нормативами [5]. Визначення зареєстрованої адреси не викликає додаткових труднощів, оскільки це залежить виключно від юридичних фактів.

Німецький законодавець весь оподатковуваний дохід фізичних осіб диференціює на сім видів. Зокрема, виділяються доходи від: використання найманої праці, самостійної діяльності, роботи в сільському й лісовому господарстві, промисловій діяльності, капіталу, здачі майна в оренду. Причому, не залежно від переваги того або іншого виду доходу, передбачається можливість платника зменшити свій сукупний оподатковуваний дохід на суму особливих і непередбачених видатків. До перших відносяться видатки на освіту, соціальне страхування, добродійність, а до других — змушені витрати, наприклад видатки у зв'язку із захворюванням платника податків або члена його родини [6]. Українське законодавство також дозволяє брати до уваги певні відрахування (на освіту, лікування, погашення іпотечного кре-

диту й т.п.). Причому, якщо раніше такий механізм зменшення оподаткованої бази фізичної особи називався «податковий кредит» [7], то із прийняттям Податкового кодексу України він іменується «податкова знижка» [8].

У Німеччині при оподаткуванні фізичних осіб застосовується принцип світового доходу. Відповідно до § 1 (1) 1 EStG, будь-який дохід (включаючи, наприклад, відсотки, отримані в інших країнах, незалежно від континенту) фізичної особи, яка має місце проживання або звичайне місце проживання в Німеччині, підлягає оподаткуванню податком на прибуток в Німеччині, а об'єктом оподаткування є світовий дохід. Згідно з § 1 (1) 1 EStG, фізичні особи, які мають місце проживання або звичайне місце проживання в Німеччині, підлягають необмеженій особистій податковій відповідальності [6].

У Польщі всі доходи фізичних осіб, за винятком тих, що виключені або звільнені від оподаткування, підлягають оподаткуванню. У цій країні запроваджено принцип накопичення доходу. Отже, якщо платник отримує дохід з кількох джерел, об'єктом оподаткування протягом податкового року є сума доходів з усіх джерел [9, с. 33]. Застосування цього методу збільшує ймовірність досягнення платником доходу вищого податкового порогу, що означає застосування вищої ставки податку в розмірі 32%. Це правило, однак, не стосується кількох джерел доходів [10, ст. 29-30с, 30е, 44 пар. 7е-7ф]. Деякі з них оподатковуються окремо за застосуванням єдиного податку, і додатково, у деяких джерелах доходів оподатковуються саме доходи, а не власне дохід. До джерел доходів, які не підлягають принципу накопичення податку, можна включити, зокрема:

У Німеччині об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб виступають три основні групи доходів: а) доходи від здійснення діяльності на умовах трудового законодавства; б) доходи від заняття незалежною підприємницькою діяльністю; в) доходи від приросту капіталу.

Так, у Німеччині заробітна плата визначається як «дохід, отриманий від роботи в залежному становищі» і належить до одного з семи категорій доходів згідно з § 2 (1) No. 4, 19 EStG і обчислюється як надлишковий дохід. Зазвичай податок на особистий дохід утримується роботодавцем і перераховується в Департамент доходів [6]. Працівник може отримати повернення податку на особистий дохід після річної податкової декларації, якщо він може довести,

що його фактична ставка податку нижча, ніж сума, утримана роботодавцем через витрати, пов'язані з доходом, спеціальні витрати або надзвичайні витрати, або якщо він зазнав збитків в інших категоріях доходів.

Дохід від оплачуваної роботи включає будь-який дохід, отриманий як залежний працівник, наприклад, зарплату, заробітну плату та бонуси, а також надбавки та відпустку. Навпаки, премії за роботу за кордоном та виплати компенсації купівельної спроможності звільнені від оподаткування згідно з § 3 № 64 EStG, якщо останні не перевищують допустиму суму для порівняння винагород за роботу за кордоном згідно з § 55 Федерального закону про заробітну плату [6]. Будь-які виплати коригування вартості життя, які застосовуються для кожної країни, публікуються у Федеральному податковому віснику. Федеральний Міністерство фінансів регулярно публікує огляд таких коригувань вартості життя. Щоб бути звільненим від оподаткування, працівник повинен мати місце проживання або звичайне місце проживання за кордоном протягом певного обмеженого періоду часу, і повернення до його (німецького) роботодавця повинно бути передбачено. Однак не має значення, якщо працівник урешті-решт не повертається.

Також до кола оподатковуваних складових податкової бази фізичних осіб у Німеччині відносяться доходи від приросту капіталу, або доходи від капітальних вигод. Фактично це, серед іншого, дохід від дивідендів та відсотків, причому § 20 EStG охоплює тільки приватні капітальні вигоди [6]. Необхідно строго відрізнити базовий капітал від накопичених прибутків від використання капіталу. Як дохід від капітальних вигод враховуються лише прибутки від базового капіталу. Збільшення вартості базового капіталу самого по собі не враховується як капітальні вигоди. З іншого боку, збитки чи депреціації капітальних активів не є податковими витратами.

З 2009 року прибуток від продажу приватних капітальних інвестицій, наприклад акцій, часток чи інших інвестицій, відноситься до доходів від капітальних вигод. Попереднє правило щодо спекулятивного періоду більше не застосовується. Однак згідно з § 52a (11) 4 EStG, коли інвестиції були здійснені до 1 січня 2009 року, застосовується попереднє правило (зокрема, щодо спекулятивного періоду) [6].

Доходи від інвестицій у корпоративні структури включають розподіл прибутку, такий як дивіденди з акцій або частка прибутку від інвестицій

в закрите акціонерне товариство. З 2009 року систему утримання податку за ставкою замість методу оцінки наполовину було замінено системою податку з фіксованою ставкою. Згідно з цією новою системою приватний дохід від капітальних вигод оподатковується на джерелі (тобто у банку) фіксованою ставкою. Зобов'язаний до виплати забирає фіксований відсоток від доходу платника податків і подає його безпосередньо в Департамент доходів. Цим платежем регулюється податкова обов'язковість особистого податку на доходи платника податків. Згідно з § 32d (1) 1 EStG, ставка фіксованого податку становить 25%, плюс солідарнісний збір і церковний податок (за наявності) [6].

Загалом будь-який дохід від капітальних вигод підлягає фіксованому утриманню податку, зокрема відсоткові доходи від банківських депозитів, прибуток від боргових цінних паперів, дивіденди, прибуток від інвестиційних фондів чи опційної торгівлі, а також від сертифікатів. Крім того, оподатковуються прибутки від приватного продажу акцій, зокрема акцій, часток та інвестицій в корпоративні об'єднання, але не нерухомості.

Характеризуючи оподаткування фізичних осіб, варто наголосити на принциповій різниці між підходами до оподаткування цієї категорії платників в Україні та країнах Європи й Північної Америки. Українське податкове законодавство містить низку різновидів доходів, які виключаються з оподаткованої бази. Проте ці складові навряд чи можна назвати витратами, адже національна податкова доктрина передбачає застосування цієї економіко-правової категорії переважно при обчисленні податкової бази юридичних осіб (зокрема, при обчисленні податку на прибуток підприємств) і дуже обмежено передбачає урахування витрат осіб фізичних. Зовсім інша ситуація спостерігається за межами України.

Так, у системі оподаткування в США та Канаді визначення чистого доходу та оподаткованого доходу фізичних осіб відбувається через врахування різних видів витрат, пов'язаних із заробітною діяльністю. В Сполучених Штатах для розрахунку чистого доходу по податку на доходи фізичних осіб від валового доходу віднімаються «ділові витрати». Це включає витрати, пов'язані з одержанням валового доходу, і може охоплювати різноманітні витрати, такі як витрати на професійний розвиток, оренду робочого простору, закупівлю необхідного обладнання тощо. Після віднімання цих діло-

вих витрат визначається чистий дохід. Оподатковуваний дохід визначається в США шляхом подальшого зменшення чистого доходу на розмір неоподаткованого мінімуму. Цей неоподатковуваний мінімум може бути у вигляді особистого звільнення або інших податкових вигід, які покликані зменшити оподатковуваний дохід. У Канаді оподатковуваний дохід також визначається зменшенням чистого доходу на різні види витрат, пов'язаних з виконанням професійної діяльності. Це може включати витрати на підвищення кваліфікації, транспортні витрати на проїзд до місця роботи та назад, а також інші витрати, пов'язані із здійсненням професійної діяльності [11, с. 29-37].

У Німеччині останніми роками відбулися певні зміни у податковому законодавстві і відтепер в окремих землях вирахування фактичних витрат, пов'язаних з капіталом (наприклад, витрати на управління портфелем), більше не можливе. Обговорюється питання, чи не суперечить це німецькій Конституції, як вирішено судом управління фінансами Баден-Вюртемберга. Апеляція наразі розглядається Верховним судом управління фінансами. Згідно з § 32d (6) 1 EStG, платник податків може також вибрати включення свого доходу від капітальних активів у свою щорічну податкову декларацію з метою отримання більш вигідного оподаткування. У разі, якщо індивідуальна ставка податку менше 25%, така нижча податкова ставка використовуватиметься для оподаткування доходу від капітальних вигод [6].

У Польщі загалом дохід з джерела доходів становить залишок доходів з цього джерела понад відрахування витрат, здійснених протягом податкового року. Однак якщо відрахування витрат перевищують загальну суму доходів, різниця вважається збитком з цього джерела доходів. Необхідно приділити увагу кільком питанням, що стосуються цього. По-перше, доходи зменшуються витратами виключно в межах конкретного джерела доходів. Отже, доходи, отримані від трудового відносини, не можуть бути зменшені витратами, зумовленими підприємницькою діяльністю платника. Крім того, каталог джерел доходів не є вичерпним. До нього включається, зокрема, дохід від: трудового відносини, діяльності, що виконується особисто, непридатної до сільськогосподарської діяльності. По-друге, елементи, необхідні для визначення доходу для оподаткування, - це такі поняття, як дохід і відраховані витрати [12]. Зазвичай доходи складаються з готівки та екви-

валентів, наданих платнику протягом календарного року, а також вартості безготівкових та інших безоплатних послуг. Це відрізняється, зокрема, у випадку фізичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність. У такому випадку доходи визначаються так само, як для корпоративного податку на прибуток.

Витрати на отримання доходу - це витрати, здійснені з метою отримання доходу, утримання або забезпечення джерела доходу, за винятком витрат, перерахованих у Законі. Наприклад, витрати на придбання землі не можуть вважатися витратами на отримання доходу, навіть якщо є план будівництва приміщень для здійснення господарської діяльності [10, ст. 24 пар. 2].

Розвинутий механізм податкових витрат для фізичних осіб застосовується у Німеччині при визначенні об'єкта оподаткування фізичних осіб-найманих працівників. Дохід від заробітної плати вимагає визначення платника податків як працівника. Термін «працівник» з податкової точки зору може бути розділений на три категорії: згідно з § 1 EStDV, працівники - це особи, які працюють чи працювали в державній чи приватній службі і отримують зарплату з цього поточного чи попереднього трудового відношення. Згідно з § 1 (2) EStDV, трудові відносини виникають, коли працівник повинен призначити свою робочу силу роботодавцю [13]. Працівник повинен виконувати свою роботу під наглядом роботодавця та підпорядковуватися його директивам. Працівник може відраховувати витрати, пов'язані з роботою, зі свого доходу (§ 9 EStG), наприклад, літературу, пов'язану з роботою, витрати на проїзд або інші витрати, пов'язані з роботою. Щоб бути визнаними витратами, підлягаючими оподаткуванню, такі витрати повинні бути здійснені з причин, пов'язаних із роботою. У випадку сумнівів кожен витрату слід розглянути з точки зору її необхідності для роботи. Однак, оскільки було б непрактично збирати квитанції на кожен окрему витрату і включати їх до річної податкової декларації, законодавець встановив розмір фіксованої суми в розмірі 1000 євро в § 9a EStG для кожного платника податків на рік. Департамент доходів автоматично здійснює відрахування цієї фіксованої суми з доходу кожного працівника без необхідності окремого звертання працівника про це [6]. Лише у випадку, якщо щорічні витрати, пов'язані з роботою, перевищують 1000 євро, платник податків повинен вказати фактичну суму та представити відповідні документи до Департаменту доходів.

Деякі витрати у Німеччині мають характер податкових пільг. Так, згідно з § 17 EStG, прибуток від продажу часток у корпоративних об'єднаннях не підлягає фіксованому утриманню податку, якщо інвестиції платника податків становили більше 1% статутного капіталу за останні п'ять років. Те саме стосується і прибутку з операційної діяльності від капіталу. Зарубіжний утримання податку на платежі, отримані з інвестицій в інші країни, зменшує податковий обов'язок перед Німеччиною, оскільки банк врівноважить такий сплачений податок згідно з § 34c (1) EStG [6].

Варто особливо підкреслити, що з 2009 року фіксоване утримання податку, ймовірно, збільшило податкове навантаження на доходи від капітальних вигод. Щодо відрахувань, особистий дозвіл на збереження, який може зменшити податкове зобов'язання, що виникає з капітальних вигод, був змінений з 1 січня 2009 року. § 20 (9) EStG визначає наступне: «При розрахунку доходу від капітальних вигод податкові витрати в розмірі 801 є податковою витратою (особистий дозвіл на збереження); вирахування фактичних витрат неможливе. Подружжям, які розглядаються разом, належить дозвіл на збереження в розмірі 1 602 євро. Половину спільного дозволу на збереження можна вирахувати з доходу кожного з подружжя; якщо дохід від капітальних вигод одного з податкових платників менше 801 євро, залишкову суму можна перенести на іншого подружжя. Особистий і спільний дозвіл на збереження не повинні перевищувати доходу від капітальних вигод після вирахування іноземного податку відповідно до параграфу 6». Отже, доступні наступні дозволи на збереження: а) для одиноких осіб 801 євро; б) для одружених пар 1602 євро [6]. Тільки якщо сума всіх оподатковуваних доходів від всіх капітальних вигод перевищує цей дозвіл на збереження, суму, що перевищує дозвіл на збереження, оподатковують.

У сусідній Польщі застосовується інший підхід, коли законодавець визначає інститут так званого спільного податку (подружжя і також одинокі батьки, які виховують дітей, мають право, після виконання визначених умов, на пільгове податкове врегулювання). Пільга, яка застосовується тут, означає, що оподатковувана база — це половина сумарного доходу обох з подружжя, або лише одного подружжя, якщо інший не отримував доходу протягом даного року [10, ст. 3 пар. 1a]. Податок розраховується виходячи зі ставки податку 18% і 32% до

цієї бази та шляхом множення отриманої суми на два. Щодо осіб, які самотужки виховують дітей, механізм однаковий, але оподатковувана база — це половина доходу особи, яка самотужки виховує дітей, збільшена доходом дітей, які протягом року також могли отримувати дохід.

Застосування цього механізму пов'язане із двома перевагами. Перша полягає в можливості «перенесення» з оподаткування за ставкою 32% на оподаткування за ставкою 18%. Це пов'язано зі зменшенням оподаткованої бази наполовину. У наслідок цього дохід одного подружжя у розмірі, наприклад, 100 000 злотих, оподатковуватиметься частково за ставкою 32% з використанням основного механізму розрахунку податків (понад 85 000 злотих). Коли застосовується вищезазначене пільгове розрахування податків, цей дохід оподатковуватиметься повністю за ставкою 18%. Друга перевага, пов'язана зі застосуванням вищезазначеного механізму, полягає в подвійному врахуванні податкового кредиту, який зараз становить 3090 злотих. Це особливо важливо, коли дохід отримує лише одне подружжя або коли він отримується особою, яка самотужки виховує дітей. Якщо щорічний дохід такої особи складає, наприклад, 50 000 злотих, податок до сплати склав би 8444 злотих за застосуванням класичного принципу податкового розрахунку, тоді як застосування вищезазначеної пільги зменшило б суму податку до 7888 злотих. Таким чином, різниця в сумі податку до сплати становить 556 злотих.

Висновки. У ході компаративного аналізу регулювання оподаткування фізичних осіб в Україні, Німеччині, Австрії, Польщі, США та Канаді виявлено низку принципових підходів, які обумовлюють рівень податкового навантаження на цю категорію платників. По-перше, переважна частина цих країн при визначенні кола платників податків та їх фіскальної спроможності виходить із застосування принципи обрахування світового доходу. По-друге, на відміну від українських реалій у Польщі, США та Німеччині успішно застосовується конструкція розподілу податкового навантаження між подружжям. По-третє, перспективним виглядає розширення переліку можливих витрат фізич-

них осіб при оподаткуванні, а також розробка та подальше впровадження механізму їх обрахування виходячи їх типу платника та сфери його діяльності.

Список використаної літератури:

1. Die Bundesabgabenordnung / zsgest. von der SWK-Red.— Stand 1.04.2001. Wien: Linde, 2001. P. 13-14.
2. Рамковий закон про реєстрацію: Закон Федеративної Республіки Німеччини від 23.08.1980 р. у редакції від 19.04.2002 р. URL: <https://www.buzer.de/gesetz/292/index.htm>
3. Цивільний кодекс Федеративної Республіки Німеччини від 18.08.1896 р. у редакції від 25.10.2023 р. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html>
4. Цивільний процесуальний кодекс Федеративної Республіки Німеччини від 12.09.1950 р. у редакції від 08.10.2023 р. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/BJNR005330950.html>
5. Податковий кодекс Федеративної Республіки Німеччини від 16.03.1976 р. у редакції від 20.12.2022 р. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/ao_1977/BJNR006130976.html
6. Про прибутковий податок: Закон Федеративної Республіки Німеччини від 16.10.1934 р. у редакції від 8.10.2009 р. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/estg/BJNR010050934.html>
7. Про податок з доходів фізичних осіб: Закон України від 22.05.2003 № 889-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003. №37. Ст. 308.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VII// *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-17. Ст. 112. Ст. 166.
9. D. Gajewski, Personal income tax. A compendium, Warsaw 2010, p. 33
10. L.P.I.T. Про податок на доходи фізичних осіб: Закон Республіки Польща від 26 липня 1991 р. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzuzdziennik-ustaw/podatek-dochodowy-od-osob-fizycznych-16794311>
11. Мандибура В. Оподаткування доходів громадян: чому вчить світовий досвід. *Віче*. 1999. № 8. С. 29 - 37.
12. W. Nykiel, Podatek dochodowy od osob fizycznych. Komentarz, Warsaw 2003
13. Постанова про запровадження податку на прибуток Федеративної Республіки Німеччина від 21.12.1955 р. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/estdv_1955/BJNR007560955.html

Mandziuk O. I. Comparative analysis of taxation of individuals in Central Europe, North America and Ukraine

The article, through an analysis of the tax legislation of Germany and Austria, establishes that taxation in Germany constitutes a monetary obligation without specific corresponding performance, aimed at acquiring public-legal revenue for society. When considering the tax liability of individuals,

it is crucial to consider categories such as domicile, residence under tax law, subsistence under MRRG, and ordinary residence.

The application of the worldwide income principle for the taxation of individuals is characterized, where any income of a person residing in Germany is subject to mandatory taxation in this country. In Poland, the principle of income accumulation is used, and all income of individuals is consolidated to determine the tax base. In Germany, the tax object for the taxation of individuals' income tax includes earnings from labor, independent entrepreneurial activities, and capital growth, calculated according to established norms.

Ukrainian tax legislation differs from approaches to the taxation of individuals in European and North American countries. In Ukraine, there are types of income excluded from the taxable base; however, these components are mainly considered in the calculation of the tax base for legal entities. In the United States and Canada, the net and taxable income of individuals is determined, taking into account various expenses related to employment, such as professional development expenses and transportation costs. In Poland, income is calculated as the residue of earnings after deducting expenses incurred during the tax year, and the catalog of income sources is not exhaustive.

The developed mechanism of tax expenses for employed individuals in Germany is investigated, revealing that the term "employee" from a tax perspective is divided into three categories, including individuals working in public or private service and receiving a salary from current or previous employment relationships. Employees can deduct work-related expenses from their income, and there is a fixed amount of 1,000 euros annually for automatic deduction, which the taxpayer can reduce. Some expenses may also take the form of tax incentives, such as income from the sale of shares in corporate mergers and a reduction in tax liability due to foreign tax credits.

Key words: *taxpayer, taxation, taxpayer, tax liability, tax expenses, tax incentives, tax, individuals, individuals.*